

Beste vrienden

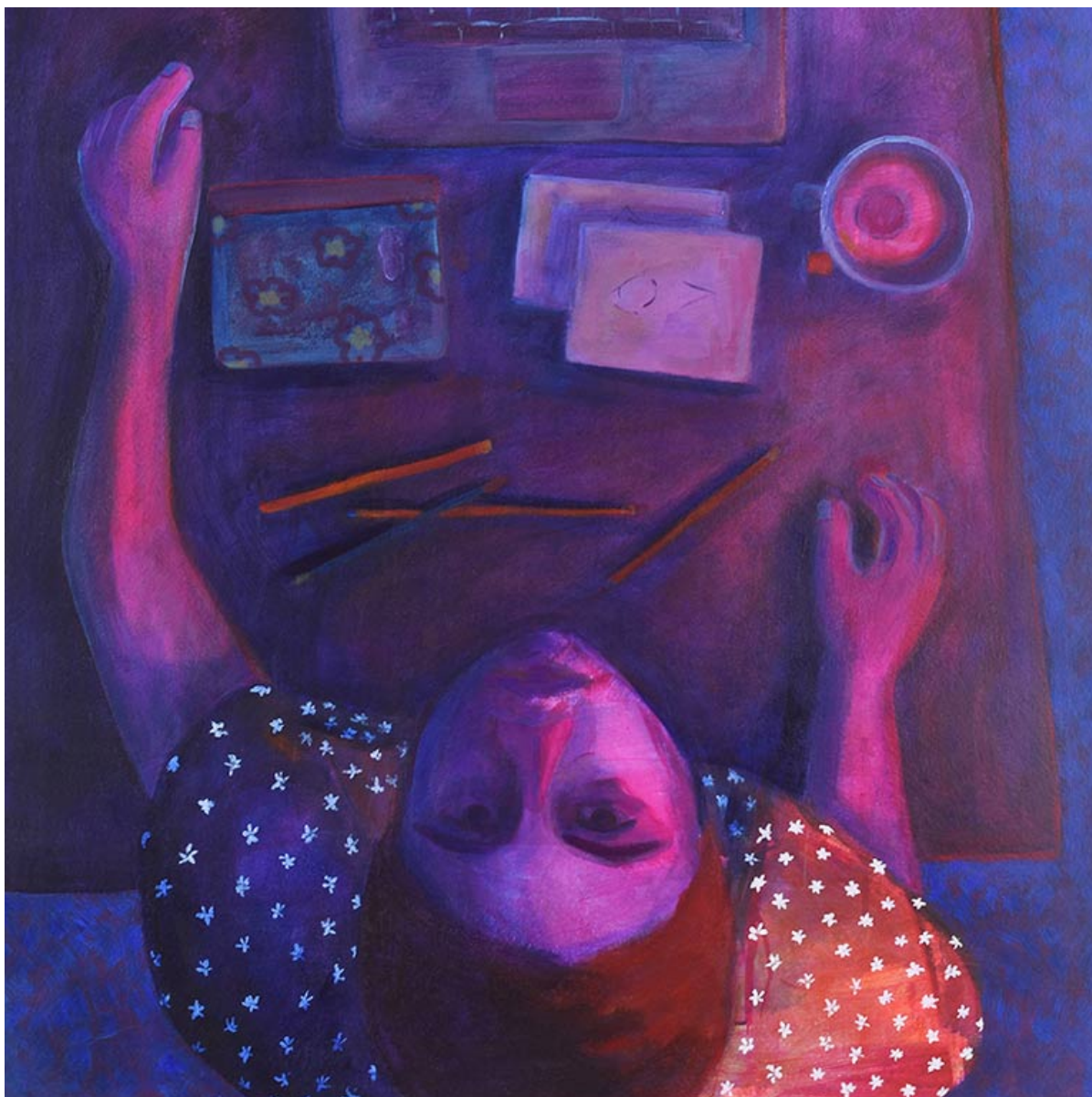
Het is de 1ste Zondag van de advent. Overweging bij het Evangelie van deze zondag.

Ongeveer 1 keer per jaar laat de batterij van mijn horloge het afweten. Toevallig toen ik zonder gsm door 'tstad' liep en aan een voorbijganger, die al even toevallig filosoof bleek te zijn, vroeg: "Pardon meneer, weet u hoe laat het is?" Waarop hij laconiek vroeg: "Bedoelt u nu?" Die man herinnerde er mij grappig aan dat tijd niet zo eenvoudig is als het lijkt. Naar 'tijd' kan je op verschillende manieren kijken en het Grieks, de taal van de evangelies, is daarin veel fijngevoeliger dan het Nederlands waarin we maar één woord hebben voor 'tijd'. Maar in het Grieks heb je twee woorden die elk een andere opvatting over wat 'tijd' is weerspiegelen. Die twee woorden zijn *Chronos* en *Kairos*.

Chronos kennen we van het woordje *chronologie*. Van Dale omschrijft het als: de opeenvolging van gebeurtenissen in de tijd. En van het woord *chronometer* in de sport. *Chronos* is wat je kloktijd zou kunnen noemen en kloktijd meet dingen. Het halfuur tussen 8u00 en 8u30 deze morgen bijvoorbeeld. In dat half uur heb jij misschien besloten om je was in de droogmachine te stoppen. Maar in datzelfde interval zijn over de hele wereld 3854 mensen besmet geraakt met het Coronavirus, zijn er 4000 mensen geboren, is jouw duimnagel een fractie van een millimeter gegroeid, zijn er 2 bommen ontploft in Afghanistan en heeft Trump 3 maal getweet en 6 keer gelogen. Allemaal in de tijd waarin jij jouw wasgoed droogde. *Chronos* markeert dat interval en het maakt *Chronos* geen moer uit wat er in dat interval gebeurt. *Chronos* is kloktijd: tiktak, tiktak, tiktak ...

Maar er is een ander soort tijd: *Kairos*. En dat is helemaal geen kloktijd. Het is het juiste moment. Het moment waarop de goede dingen gebeuren. *Kairos* is de tijd waarop we wachten, de tijd dat alle dingen samenkomen. Voor een gelovige is *Kairos* ook Gods tijd. De tijd waarin hij God ziet werken. Chronotijd kan je niet onthouden. Als ik je zou vragen wat je aan het doen was op 16 september 2015, ga jij je dat waarschijnlijk niet herinneren. Tenzij je die dag jarig bent, en dan nog! Maar *Kairos* is een tijd die we ons altijd herinneren. Die keer dat je jouw partner voor het eerst ontmoette, dat je de moed vond om een vijand te vergeven, dat jij besepte wat je met je leven wilde doen, dat je voor het eerst een kind of kleinkind in je armen hield, dat je recht kroop uit je rouw, dat jij jouw Covid-19 besmetting overleefde. We herinneren ons deze tijden omdat ze *Kairos* zijn. Het zijn de momenten waaraan we onze herinneringen en onze biografie ophangen. *Kairos* meet het leven niet. Het is hét leven. Het is niet de tijd die we doormaken maar de tijd waarvoor we leven.

Iemand die dat voor mij op dit moment heel mooi uitdrukt is de Amerikaanse kunstenares Genevieve Cohn uit Indiana, die doceert in Boston. In deze adventstijd geen slechte keuze omdat ze alleen vrouwen schildert die op één of andere manier verbinding en gemeenschap maken. En zonder vrouwen evident geen kerstkind straks.

Genevieve Cohn (2020), Lu building a bower, Acryl op doek, Boston Massachusetts.

Cohn heeft net voor Coronatijd een reeks doeken afgewerkt met allemaal hetzelfde thema: vrouwen die hun nestje (Engels: a bower) bouwen. Zelf zegt zij over de reeks: "De vrouwen op deze schilderijen verzamelen voorwerpen waar ze van houden en gebruiken ze om een voor hen heilige ruimte te construeren waarin ze hun eigen bezigheden en rituelen laten zien." En verder: "Tijdens deze wereldwijde pandemie heb ik mijn opvattingen over verbinding, gemeenschap en keuzevrijheid leren herzien. Omdat we allemaal verplicht sociale afstand moesten leren, hebben we ons moeten aanpassen aan nieuwe persoonlijke en sociale structuren. We hebben fysieke en psychologische ruimtes moeten creëren en invullen die ons helpen om ons veilig, ondersteund, erkend en betrokken te voelen".

Cohn heeft een punt. De pandemie heeft ons het woord 'samen' in het woord samen-leving veel intenser doen begrijpen. Want ze heeft ons op gruwelijke wijze verplicht afstand van elkaar te nemen. Lang voor Corona verlangden we daar weliswaar soms naar als we in tjokvolle treinen naar ons werk in Brussel spoorden. Maar tegelijk heeft de vreselijke eenzaamheid van oud en jong nu, of het opgesloten zitten in een druk gezin zonder momenten om alleen te zijn, al onze ervaringen van afstand en nabij zijn geweldig verscherpt. Voor mij drukt het schilderij van Cohn ook de paradox uit die Paul Verhaeghe in zijn boekje *Houd afstand – Raak me aan* (De Bezige Bij, Amsterdam 2020, p. 89) duidelijk aangeeft. Hij schrijft: "De paradox wijst op het dubbel verlangen dat in elk van ons aan het werk is. Samen willen zijn met anderen, verlangen naar erkenning; ik wil mij gezien en graag gezien voelen, ik wil de

ander tegen me aantrekken – kom hier dat ik u kus. Maar ook alleen willen zijn, mij terugtrekken in de schulp van mijn lichaam; ik doe de rolluiken dicht en zet mijn telefoon af – laat me alleen.”

Het werk van Cohn laat *Chronos* en *Kairos* tegelijk zien. Op het doek doodt de vrouw haar tijd met kleine schilderwerkjes maken, maar kijkt tegelijk heel alert naar boven, tot buiten de grenzen van het doek, alsof ze iets waarneemt en zoekt naar verbinding, naar *Kairos*, naar het juiste moment waarop de dingen en de mensen terug samenkomen. Daarom is dit schilderij van alertheid en uitkijken naar... voor mij een echt adventsschilderij. Omdat advent gaat over God die komt en we weten niet wanneer. Maar zoals uit Lu's betrokkenheid buiten de grenzen van haar nestje blijkt, is het laatste wat we zouden willen dat moment missen. Daarom nemen we elk jaar vier weken om onszelf eraan te herinneren dat Christus komt en we willen alert zijn wanneer hij arriveert. Dat is de betekenis van dit evangelie van deze zondag over 'waakzaamheid'.

Onze maatschappij lijkt op dit moment ontwricht. Neerslachtigheid en pessimisme kunnen zó de overhand krijgen dat ook onze gelovige blik vertroebeld wordt. "Hoelang gaat dat nog duren?" vraagt iedereen zich af. Het evangelie doet geen voorspellingen over tijd en uur waarop de situatie zal keren. Het zegt alleen met grote stelligheid 3 dingen: de zekerheid dat God komt; de noodzaak van actieve inzet intussen en de uitnodiging tot voortdurende wakkerheid om de tekens van nieuw leven nu al te herkennen. Want die tekens zijn nu al talrijk. Maar ons pessimisme wordt versterkt door de media waarin je vooral een uitvergroting krijgt van de zeldzaam negatieve reacties gaande van lockdownparty's tot mensen die naar politie spuwen of hen aanvallen. De duizenden mensen die spontaan op zoek gaan naar hoe ze anderen kunnen helpen en op afstand toch nabij zijn worden nauwelijks in beeld gebracht.

Voor een gelovige betekent de komst van Christus met kerst het herstel van een levensverbondenheid die heilzaam is. Alleen het tijdstip waarop dit zal gebeuren, blijft onzeker, zegt het evangelie van deze zondag. De echte beleving van Kerstmis valt niet voor iedereen precies op 25 december. Dat is te veel *Chronos* en te weinig *Kairos*. De nadruk op de onzekerheid van het tijdstip is een manier om te zeggen dat wij nú onze verantwoordelijkheid moeten opnemen en ons zeker nú gedragen als goede beheerders van de ons toevertrouwde taken. Het evangelie zegt ons met andere woorden: Doe juist nu uw werk voort. Blijf goed doen wat gedaan moet worden, zelfs te midden van de meest duistere tegenslagen. En tegelijk klinkt een oproep tot wakkerheid, een uitdaging om ook thans, te midden van de ontgoochelingen, alert te zijn en toch de tekens van schoonmenselijkheid te zien die verwijzen naar Gods liefdevolle aanwezigheid.

Madonna uit de Sainte-Chapelle, voor 1279, Musée du Louvre, 41 cm.

Dat is een boodschap van hoop regelrecht tegen het pessimisme in. Hoop omschrijf ik graag als 'bij voorbaat van de toekomst genieten'. Hoop en optimisme zijn uiterst belangrijk omdat veel resultaten in ons leven afhangen van de hoeveelheid optimisme die we opbrengen en van

de hoop die we koesteren. Omdat de sociale en economische problemen van deze coronawereld zo continu onder de aandacht gebracht worden, hebben we gereedschap nodig waarmee we onze hoopvolle instelling kunnen behouden of herwinnen. We zijn niet veroordeeld door een gebrek aan wetenschappelijke kennis, het vaccin komt er, maar door het ontbreken van hoop ook daarna. In mijn overwegingen op zondag maak ik vaak gebruik van kunst omdat kunst voor mij zo'n gereedschap is. Omdat er altijd iets met mij gebeurt tijdens die speciale momenten van intense openstelling voor schoonheid.

Neem bijvoorbeeld het nauwelijks 41 cm hoge gotische beeldje van de Madonna uit de Sainte-Chapelle dat nu in het Louvre staat. Ook een adventsbeeld par excellence. Ik stel me voor dat het lachende kind op haar arm nog niet geboren is maar dat ze in haar dromen hem al ziet, anticipeert op zijn komst. Het opvallendste is haar gezicht. Het is een verwelkomend gezicht, met een blik die wij zelf hopen te krijgen als iemand ongelofelijk blij is om ons te zien. De uitdrukking van de Madonna zit vol leven en de beginnende blijheid, die elke moment kan doorbreken, is vervuld met absolute vriendelijkheid. Het is het soort goed humeur dat – als je lang genoeg naar het beeldje kijkt - besmettelijker is dan Covid-19 omdat je in haar humeur opgenomen wordt en er deel van uit gaat maken.

Maak van deze advent geen tijd waarin je wacht maar een tijd waarop je wacht. Want misschien zit er een God in deze tijd, die jou uitnodigt tot goed humeur, dankzegging, inzicht, actie, lachen of hoop. Er komen vast nog momenten die jouw leven kunnen veranderen, geschenken die je voor altijd zal onthouden, uitnodigingen die je de adem kunnen benemen. Wees dus alert! Wakker blijven! Want Christus komt! Dat is de boodschap van Advent - dat is het verschil leren tussen kloktijd en Gods tijd. Wat wij ook aan donkere ervaringen hebben meegemaakt, straks krijgen wij het vermogen om opnieuw levende mensen te worden. (Ronald Sledsens)

Als jij gelovige, andersgelovige, twijfelaar of atheïst bent kan je de tekst van het evangelie nu lezen.

Evangelie: Marcus 13,33-37

In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen: "Weest op uw hoede, weest waakzaam; want gij weet niet wanneer het ogenblik daar is. Het is ermee als met een man die in het buitenland vertoeft. Bij het verlaten van zijn huis heeft hij aan zijn dienaars het beheer overgedragen, aan ieder zijn taak aangewezen en de deurwachter bevolen waakzaam te zijn. Weest dus waakzaam, want ge weet niet wanneer de heer des huizes komt, 's avonds laat of midden in de nacht, bij het hanengekraai of 's morgens vroeg. Als hij onverwachts komt laat hij u dan niet slapend vinden. En wat Ik tot u zeg, zeg Ik tot allen: weest waakzaam!"